

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 9. oktobra (sredojesna) 1852.

List 81.

Hebrejske melodije.

Po angleškem L. Byron-a, poslovenil Jeriša.

XI.

Dodelal si!

Dodelal si, že slava se sprominja;
Očine pesni se glasé
Od slavnih vzmag izbranoga nje sina,
Od bitev roke vitežke;
Od svetlih pridoblin njegova čina,
Od vračbe zlate svobode!

Če prav tja smert svobode kúp je bila,
Vendar ne boš okusil je!
Prežlahna kervca, ki od tebe lila,
Navniz poteči brani se:
U naših žilah bo se naj žarila,
Tvoj duh na sapi zibal se!

I tvoje ime za vojno domovinsko
Klic bojni bodi zanaprej;
Tvoj pad prošumlja zbórno spev devinsko
Ko glas pervôtni naj odslej:
Jok — žalil bi ti glorjo junačinsko —
Ne bodi obžalvan torej!

Namestnik živinskiga gnoja.

(Dalje.)

II. Černa perst.

Černa perst se imenujejo ostanjki sognjite živalde ali zeliš, kakor se n. pr. v votlih starih drevsiah najde. Ta perst je bistven obstojin del persti, kakoršna mora biti na njivi, in kolikor več je take persti na njivi, toliko bolj rodovitna je.

V jamah se večkrat take persti veliko najde, ktero voda iz bližnjih krajev nanese in ki se napravi po sognjitim zelišu. V nekterih krajih je take persti posebno veliko, posebno ondi, kjer jo hudourniki skupej nanesó. Na ravnim take persti lahko ne najdeš.

Če je s peskam zmešana, toliko hitreji gnojí, ker zamore ložeji zrak do nje priti. Če je pa z ilovico zmešana, je bolj gosta in bolj počasi gnojí. Poboljšati se tudi dá, če se z moltram ali apnam zmeša.

Ako se to zgodi, se zamore naravnost na njivo zvoziti. Če je pa mokra in s peskam zmešana, ni dobra koj za gnojenje, ker je kislá. Spozná se to lahko potem, da na njej ločje in druge kisle trave rastejo. Taka perst mora naj manj eno leto v neprevelicah kupih ležati, da se dobro razkroji. Narbolji je pa, če se z apnam zmeša, ker se s tem naglo in gotovo dober gnoj napravi. Perst, ki ni na to vižo poboljšana bila, se nikdar ne smé koj podorati, ampak nar manj celo poletje mora na njivi raztrošena ležati, da jo zrak dovolj razkroji. Toraj je tudi narbolji, černo perst na tiste njive vo-

ziti, na kterih se praha napravi, ker se zamore tú narbolj z njivno perstjó zmešati. Narpred naj se černa perst z brano povleče in valejem zdrobí in potem plitvo podorje. Koristno je tudi, če se taka perst pozimi na ozimino raztroši, potem pa se mora na spomlad z brano povleči in z valejem razdrobiti.

Černa perst poboljša vsako zemljo, zrahlja ilovnato zemljo in pešeno bolj vlažno stori. Na pešeno zemljo naj se vozi ilovnata, na ilovnato pa bolj pešena černa perst.

Velika overa, da se take zemlje teško ali cló ne more veliko dobiti, je ta, da so taki kraji, kjer je je nar več, večidel v vodi in je tedaj sila težavno, jo iz nje spraviti. Kjer se to zamore brez velicah stroškov storiti, naj se ne opusti, storjen trud se ti bo obilno poplačal, in kar ne more eden storiti, je večim mogoče. Gledati je tudi treba na letni čas in sušo, ko voda vsahne, da se ložeji do take persti pride. Koliko te černe persti pa naj se na njivo zvozi, se rzsodi po nje lastnosti.

III. Pepél.

Dobrota pepéla je zlo različna in se ravná po reči, iz ktere se je pepél napravil. Sploh je dober pepél na taki zemlji, ki nima apnénih in ilovnatih obstojnih delov, ki ni mokrotna in merzla. Pepél ne gnojí prav za prav, ampak le draži in s tem stori, da taki ostanjki zeliš v zemlji hitreji sognijejo.

Pepél iz derv se v današnjih časih le malo rabi za gnojenje, ampak se večidel mjilarjem drago proda. Izluženi ali mjilarski pepél, če ravno ni tako dober kakor neizluženi, je vendar vedno še dober, posebno za mahovnate travnike, kjer kisló zeliše raste.

Pepél iz premoga posebno dobro gnojí, na kteriga se pa pri nas le premalo gleda. Ima deloma tiste lastnosti kakor gips, deloma pa kakor molter ali žgana ilovica.

Pepél iz šote ima enake lastnosti, kakor iz oglja in je posebno dober za deteljo. Pa vsak pepél iz šote ni enako dober, nekteri je celó škodljiv za zeliša; dober pepél mora biti lohák, bel ali sivkast; če je pa čern, rudeč, ali rujav, je malo vreden. Na severnim Nemškim in Belgiškim povsod ta pepél rabijo. (Dalje sledi.)

Luna.

Z zemljo so se strašne prigodbe godile, strašne natorne moči so nje poveršje razrile, nje serce raztergale. Komaj pa se je zdelo, da vživa mir, si rodi stvarjenje polno življenja, iz začetka še sirovo, kakor je bila natora sama, ki pa postaja vedno žlahtniši, čudopolniši in umniši, kolikor bolj se je narava požlahnila. Tudi z luno so se strašne do-